

БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ПРОБЛЕМИ ТА ЗАВДАННЯ

аспірант **Ломака А.С.**

Досвід функціонування успішних підприємств у ринкових умовах свідчить, що з метою забезпечення діяльності суб'єктів господарювання на довготривалий період необхідно застосовувати нові методи підвищення ефективності системи управління підприємствами. Одним із таких методів, який є необхідною складовою процесу фінансового планування, виступає бюджетування, оскільки основою будь-якого оперативного чи поточного фінансового плану є система відповідних бюджетів.

У сучасних умовах вітчизняні підприємства зіштовхуються з проблемою надлишку інформації та неможливості керування нею при прийнятті та реалізації управлінських рішень. Саме бюджетування дозволяє поліпшити якість процесу управління шляхом групування інформації та проведення її аналізу для прийняття ефективних управлінських рішень керівництвом.

На сьогоднішній день підприємствами бюджетування, як система планування застосовується рідко, а при його застосуванні суб'єкти господарювання не завжди досягають бажаного результату. Невдалий досвід використання системи бюджетування на багатьох підприємствах є наслідком проблем, які виникають у підприємств у процесі. Усі такі проблеми можна об'єднати в декілька груп: концептуальні, методологічні, управлінські та фінансові проблеми.

До концептуальних проблем можна віднести: неузгодженість стратегії підприємства з діючою системою бюджетів, незнання принципів побудови та організації системи бюджетування, відсутність системи взаємопов'язаних (інтегрованих) показників ефективності діяльності бюджетних одиниць, на основі яких здійснюється контроль за виконанням бюджетів та інші.

Методологічні проблеми включають: часті зміни планових показників та ресурсних нормативів, зайва чи недостатня деталізація показників моніторингу й контролю бюджетного процесу підприємства, відсутність системності в процесі розробки стандартів, які формалізують процедури бюджетування, низький рівень автоматизації процесу бюджетування та інші.

Найсуттєвішими управлінськими проблемами є недостатня організаційна підтримка бюджетування, відсутність чіткої системи підготовки і передачі планової інформації з відділу в відділ, відсутність єдиного колегіального органу ухвалення бюджетних рішень, коректного розподілу повноважень і відповідальності, функціональна роз'єднаність підрозділів, що беруть участь в складанні бюджетів тощо.

Фінансові проблеми зумовлені відсутністю процедури інвестиційного планування та ухвалення інвестиційних рішень, орієнтацією на технологічні потреби, а не на економічну ефективність при ухваленні інвестиційних рішень, нестабільністю інфляційних процесів, небажанням керівників вкладати кошти в процес бюджетування тощо.

До найважливіших проблем, що стосуються фінансових бюджетів можна віднести:

- 1) нереальність формування фінансових бюджетів. Реальне та ефективне управління підприємством можливо при наявності обґрунтованого плану на тривалий період. Необґрунтовані планові дані по збуту, завищені потреби у фінансуванні та інші показники викликають нереальність планів;
- 2) неоперативність складання бюджетів. Навіть добре пророблений план стає непотрібним, якщо не формується до заданого часу;
- 3) непрозорість планів для керівництва. Це наслідок відсутності чітких внутрішніх стандартів формування фінансових планів;

4) довготривале узгодження бюджетів. Відсутність інструментів і довгий термін проходження документів між верхніми та нижніми рівнями призводить до того, що не залишається часу на остаточне узгодження бюджетів та інші.

Із метою успішного впровадження та подальшого ефективного функціонування системи бюджетування на підприємстві необхідно здійснити наступні кроки: удосконалити організаційну структуру підприємства, що дозволить чітко визначити функції та відповідальність керівників; чітко структурувати всі процеси, визначити відповідальних за них осіб з метою автоматизації операцій і спрощення процесу бюджетування; стандартизувати дані, що допоможе налагодити їх спільне використання всіма структурними одиницями підприємства; удосконалити облікову систему підприємства, оскільки, саме з неї отримуються необхідні дані; сприяти об'єднанню бюджетування з організаційною та інформаційною структурами підприємства, що дозволить підвищити ефективність всієї системи управління.

Отже, з метою застосування на вітчизняних підприємствах ефективних систем бюджетування необхідно сформувати певні умови. Систему бюджетування потрібно розглядати як процес ефективного управління результатами діяльності підприємства у цілому. Для вирішення розглянутих проблем у системі бюджетування необхідно ліквідувати причини їх виникнення, бо саме процес бюджетування виступає ефективною системою забезпечення інноваційного розвитку підприємств.

Ломака, А.С. Бюджетування на підприємстві: проблеми та завдання [Текст] / А.С. Ломака // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 р.: у 2-х т. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. - Суми : СумДУ, 2014. - Т.2. - С. 385-386.